

Indiaansch gezantschap bij Cortez

Hij zweeg. Goedsmoeds die zich over hem had gebogen om de laatste woorden, die al zwakker en onduidelijker werden, als uit zijn mond op te vangen, zag hem aan.

Hij was dood. ...

...De eenzame jager had zijne ziel in Gods handen gegeven, zonder een langen doodstrijd te ondervinden. Zijn trouwe vriend drukte hem de oogen toe, knielde bij hem neer én het bleeke hoofd buigende, bad hij voor zijn ouden kameraad.

... ...

Nadat Goedsmoeds zijn dapperen vriend en makker Don Miguel de laatste eer bewezen had, voegde hij zich bij den Spotter die de bende der Kamantsjen niet had kunnen overvallen en niets meer van Evraert ondanks al zijn pogingen vernomen had.

De dood van Don Miguel had het hart gebroken van Goedsmoeds, van dien man zoo vol kracht, beleid, goeden wil en voortvarendheid. Verder heeft men van hem niets meer vernomen.

Misschien sleept hij het overschot van zijn kommervol bestaan nog voort te midden der Indianen, onder de brave Chichimeka's, onder welke hij besloten had te leven en te sterven.

HOOFDSTUK LVIII

DE VEROVERING VAN MEXICO

Ons verhaal loopt ten einde.

Alvorens afscheid te nemen van de laatste personen die in dit werk een belangrijke rol speelden willen wij een paar hoofdstukken wijden aan het land waar keizer Maximiliaan zoo ellendig aan zijn einde kwam.

Mexico hoorde vroeger toe aan de Indianen. De Spanjaarden hebben dit land ...ontdekt en brachten er niet altijd beschaving. Het grootste deel der huidige bevolking is van gemengd ras. De laatste gebeurtenissen in Mexico hebben de gansche wereld ontroerd. De oproerige gemoedsgesteltenis is grootendeels te wijten aan het onstuimig temperament der menschen van gemengd bloed.

Mexico is nooit zonder revolutie. De haat brandt er steeds en geen voorzitter der Republiek is er zeker van zijn presidentieele loopbaan gelukkig ten einde te brengen.

Hernando Cortez, een Spaansch ontdekkingsreiziger, een man van buitengewonen aanleg en durf, met doordrijvende besluiten, iemand die zich in zijn voornemens door niets liet tegenhouden, ontdekte Mexico, ten tijde toen de groote keizer Montezuma over de Azteken, inwoners van Mexico, regeerde.

Wij willen dit groote, historische feit verhalen.

De kleine vloot van Cortez lag voor Tabasco in een halve maan.

Hij had iemand naar de overheid gezonden om den vrede aan de bevolking aan te bieden, maar de Indianen wilden van de vreemdelingen niet hooren.

Daarom besloot Cortez, alvorens gewapenderhand te landen, nogmaals, langs vredelievenden weg, zijn bedoelingen kenbaar te maken.

De gezant stapte in de boot en roeide naar wal. Voor hij echter het land bereikt had, kwamen een menigte kano's vol Indianen op de vloot af, tot dat deze onder het bereik hunner bogen was, en deden toen zulk een hagelbui van pijlen op het dek der Spaansche schepen regenen, dat menig Spanjaard er door gewond werd.

Vreeselijk was het antwoord, dat de Spanjaarden op dezen aanval gaven. Al de monden van hun geschut braakten op hetzelfde oogenblik vuur en vlam en gloeiende kogels op de arme half naakte Indianen, die zich aan zulk een verschrikkelijke uitbarsting niet verwacht hadden. De ontzettende knal, waarmede de losbranding van het geschut gepaard ging, en het bezwijken van honderden hunner gezellen joegen hun zulk een doodelijken schrik aan, dat zij sidderend uit hun kano's sprongen, deze in den steek lieten en pijlsnel aan land zwommen.

Nu konden de schepen ongehinderd tot aan den oever komen, waar Cortez besloot in persoon met zijn krijgers aan wal te gaan. Het was een moerassige bodem, geheel met struikgewas begroeid. Nauwelijks hadden zij er eenige schreden op gezet, of van achter dat kreupelhout schoten talrijke Indianen, die de kano's verlaten en zich daar verzameld hadden, op de Spanjaarden toe en ontvingen hen met een volle laag pijlen, werpspiesen en steenen, die menigen Spanjaard ernstige wonden toebrachten. Ten einde de krachten van den vijand te verdeelen zonderde Cortez een honderdtal krijgers af, die hij door het bosch naar de stad zond ten einde die aan te vallen.

— Ziedaar, zeide hij tot zijne soldaten, ziedaar uw nachtverblijf.

Nauwelijks hadden de inboorlingen dit opgemerkt, of allen ijlden naar Tabasco, om de muren tegen de vreemde indringers te verdedigen en dezen althans buiten de stad te houden.

Tabasco was versterkt met een muur, uit zware boomstammen in den vorm van palissaden vervaardigd, waartusschen openingen waren gelaten, om er met den boog door te schieten. Doch wat vermocht zulk eene versterking tegen de vuurwapenen der blanke mannen? Weldra schoot den Indianen dan ook niet anders over dan de vlucht te nemen en hunne stad in de handen der Spanjaarden te laten.

Zijn luitenant Alvarado wilde de vluchtende achtervolgen; doch Cortez, die inmiddels met de zijnen genaderd was, hield hem terug en het leger der Spaanjaarden trok de stad binnen, waar de tempels hun eene ruime en veilige schuilplaats voor den nacht aanboden.

De tijding van den inval den blanke mannen had zich als een loopend vuur door den omtrek verspreid, en de inboorlingen, wel

verre van door de geleden nederlaag afgeschrikt te zijn, maakten de grootste toebereidselen, om de indringers terug te drijven. Maar Cortez bleef van zijn kant niet onwerkzaam; hij haastte zich den volgenden morgen de paarden te ontschepen, die hij wist dat den Indianen zulk een bijgeloovigen schrik inboezemden, want paarden waren bij de Indianen destijds onbekend, en deelde ze aan de beste ruiters uit. Hij zelf stelde zich aan het hoofd van deze kleine ruiterbende van slechts dertien man, terwijl hij Diego de Ordaz het bevel over de infanterie en Mesa dat over de artillerie toevertrouwde.

Eene ontelbare menigte krijgers bedekte de vlakte en de lucht weergalmde van hunne oorlogzuchtige kreten en van het geluid der muziekinstrumenten.

Het was een vreeselijk schouwspel, die woeste barbaren daar door elkander te zien woelen; want gelederen kenden zij niet. Zij streden slechts bij ordelooze hoopen, die een aanvoerder volgden. Verreweg de meesten waren geheel naakt; zij hadden hun lichaam met de bontste kleuren beklad en hun hoofd met groote vederen bij wijze van kronen versierd, ten einde zich een krijgshaftig voorkomen te geven.

Alleen de caciquen of oversten en hun officieren droegen katoenen kolders en een klein rond schild van hout of schildpad, dik met vederen bezet en vaak met goud versierd. Hunne gewone wapenen bestonden uit pijl en boog; de peezen dier bogen waren uit de zenuwen van een of ander dier, of uit gesponnen hersthaar vervaardigd; de pijlen waren met scherpe punten, meestal van vischgraten gewapend. Daarenboven hadden de meesten korte lansen, die zij nu eens als werpspiesen gebruikten, dan weer als eene halve piek aanwendden. Anderen hadden eene soort van degen of liever een breede sabel van hard hout, die met scherpe steenen bezet was en die zij met twee handen voerden. De sterksten zwaaiden dikke knotsen, van voren met een keisteen gewapend, en anderen eindelijk hadden slingers, waarmede zij zware steenen met evenveel kracht als behendigheid wisten te werpen. Velen hadden een uit plantenvezels gevlochten net om de schouders gevorpen, dat dienen moest om den vijand te vangen.

De Indianen kenden ook het gebruik der veldmuziek; zij bliezen op rietfluiten en blaasinstrumenten, uit zeeschelpen vervaardigd, terwijl zij eene soort van trommen hadden van uitgeholde boomstammen.

Zoodra het leger van Hernando Cortez dat der inboorlingen een weinig genaderd was, klonken den Spanjaarden reeds de woeste kreten en zonderlinge tonen der instrumenten in de ooren; reeds van verre hoorden zij, boven alles uit, den vreeselijken strijdzang der Indianen:

« Ik trek ten strijde om den dood mijner broeders te wreken! — Ik zal dooden! — Ik zal verdelgen! — Ik zal mijne vijanden branden en blaken! — Ik zal slaven meebrengen! — Ik zal hun hart verslinden! — Hun vleesch drogen! — Hun bloed zwelgen! — Ik zal hun den harigen schedel afscheuren! — En van hunne bekkeneelen drinkbekers maken! »

Op een kleine hoogte aangekomen, overzagen de mannen van Hernando Cortez de vervaarlijke massa hunner vijanden, die meer op duivelen dan op menschen geleken en door woeste sprongen en schrille kreten hun krijgshaftige vreugde te kennen gaven; zij verblijdden zich reeds in het vooruitzicht, de blanke indringers in stukken te scheuren.

Ontelbaar was de menigte, waarmede de onbeduidende krijgsmacht van Hernando Cortez den vreeselijken kamp zou aanvaarden. Er was dus beleid en voorzichtigheid noodig; er moest gewoekerd worden met de krachten, waarover men te beschikken had. Cortez bevond zich met zijn twaalf ruiters in de achterhoede. In een oogwenk had hij begrepen wat hem in de gegeven omstandigheden te doen stond.

— Mannen, zeide hij tot zijne kloeke krijgers, ik hoop dat gij het vertrouwen, dat ik in u stel, vandaag niet zult beschamen. Ik verlaat u hier met mijn ruiters, om u later in het beslissend oogenblik te kunnen bijspringen. Gij intusschen moet tegen den vijand optrekken en hem onder uw geschut trachten te verpletteren. Hij is talrijk en verschrikkelijk, ik weet het; maar gij hebt door uwe wapenen en uw krijgsbeleid veel op hem voor en daarenboven, het is de ijver voor de eer van den godsdienst en de dienst van onzen koning, die ons aanspoort om deze onbekende landen te veroveren, en God strijdt voor Zijne zaak, terwijl Hij voor ons strijdt. Makkers, doet dus uw plicht!

Met deze woorden verliet hij, door zijne kleine ruiterbende gevolgd, zijne soldaten, die, door zijne korte, maar door heilige geestdrift ingegeven toespraak met nieuwen moed

bezield, onverwijld den vijand te gemoet trokken.

Vreeselijk was de eerste schok tusschen de beide legers, die, hoe verschillend ook in aantal, in wapenen, in manier van strijden, toch in moed en krijgshaftige geestdrift met elkander gelijk stonden. Aan den kant der Spanjaarden lagen in een oogwenk zeventig mannen, door de bijlslagen der Indianen getroffen of door hunne pijlen gewond, op den grond met verschrikkelijke pijnen te worstelen. Een hunner kostte een bijlslag zelfs het leven.

Maar aan de zijde der naakte inboorlingen was het verlies niet minder groot; het geschut der Spanjaarden, dat met telkens verdubbelde hevigheid schroot en kogels op hunne ongedekte lichamen deed neerregenen, richtte in hun ordelooze hoopen eene vervaarlijke slachting aan. De wanhoop leende den ongelukkigen Indianen eene onweerstaanbare kracht; ondanks de aanhoudende losbrandingen van het geschut, die hen met een bijgeloovigen schrik vervulden en honderden hunner broeders aan hunne zijden neervelden, stormden zij elk oogenblik met vernieuwde woede op de blanken los.

Nooit hadden de Spanjaarden zulke doodsverachting, zulk eene razende woede gezien. De geheele vlakte lag weldra met de naakte lichamen van verminkte en gekwetste Indianen bezaaid, die in hun bloed als wormen dooreen kropen en in hun dood hunne blanke vijanden nog vervloekten. Onbeschrijfelijk onstuimig was de wanhopige worsteling, maar lang kon zij niet duren Het geschut der Spanjaarden zou ten slotte den laatsten Indiaan vernietigd hebben. Toch gaven de inboorlingen den moed niet op, maar bleven den strijd voortzetten tegen alle hoop in. Wee den Spanjaard, wien een degenstoot of een slag met de zware knots der gevleesde duivels trof!

« Ik zal dooden!

Ik zal verdelgen! »

Onder het uitgillen van die kreten stormden de drommen der Indianen telkens opnieuw op de gelederen der Spanjaarden in, en al vielen er ook honderden van den zwerm in het stof, om den aanval te hervatten.

Daar verscheen op eens Hernando Cortez aan het hoofd zijner ruiters in het heetst van het gevecht op het slagveld, en viel de Indianen in den rug aan. De ongelukkigen die alleen oog hadden voor den vijand, dien zij voor zich hadden, bemerkten aanvankelijk niet hoe onstuimig zij van achteren werden aangevallen. Doch wie beschrijft hunne verbazing, toen zij het hoofd omwendden, en zich eensklaps tegenover het vreeselijk twaalftal en den nog vervaarlijker aanvoerder geplaatst zagen? Ruiter en paard beschouwden zij als één geducht monster, dat zij ternauwernood durfden aanzien.

— Wee ons! wee ons! gilden zij en liepen radeloos van angst in dwarrelende wanorde door elkander, terwijl de ruiters, door den effen bodem in hunne bewegingen begunstigd, bliksemsnel door de ordelooze zwermen stoven en alles aan stukken hakten, wat zij op hun weg ontmoetten. De vurige rossen doorkruisten in toomelooze vaart het met lijken bezaaide slagveld, en de inboorlingen, die door de flikkerende zwaarden der ruiters gepaard bleven, vonden hun dood onder de hoeven der paarden.

— Wee ons! Wee ons! huilden de Indianen en sloegen in alle richtingen op de vlucht om zich in de bosschen en moerassen te verschuilen. Ieder, die zich nog maar kon voortsleepen, ruimde het veld, en binnen weinige minuten ontwaarden de Spanjaarden slechts dooden en verminkten om zich heen.

De mannen van Cortez telden meer dan achthonderd lijken op het slagveld; zij zelven hadden slechts twee wapenbroeders verloren.

Toen de zegekreten der Spanjaarden hun veldheer aankondigden, dat de laatste Indiaan verdwenen was en Cortez zich derhalve meester van het terrein zag, overschouwde hij met een weemoedig oog de ontzettende slachting, die zijn krijgers onder de Indianen hadden aangericht. De bedwelming van het gevecht was bij hem voor een kalme beschouwing geweken en hij kon niet deelnemen aan den vreugdezwijmel der overwinning, waaraan zich zijne soldaten overgaven.

Hij verzamelde zijn manschappen, liet de gekwetsten opnemen en verzorgen en sloeg een eind verder zijn kamp op.

Daar zat hij peinzend in zijne tent, toen men hem de komst van een Indiaansch gezantschap aankondigde. Hij liet de inboorlingen voor zich komen; zij waren vijftien in getal; hun gelaat hadden zij ten teeken van rouw zwart gemaakt en in hun handen droegen zij geschenken, uit gevogelte, Indiaansch koren en gebraden visschen bestaande. Zoodra zij in de tent van Cortez waren binnengelaten, stortten zij zich voor hem ter aarde neder, ten teeken van onderwerping.

De grootmoedige veldheer ontving hen met de meeste welwillendheid; op minzamen toon sprak hij hun toe en Aguilar, degene die de rol van gezant had vervuld, bracht zijn woorden in de taal der Indianen over.

— Ik ben even bereid, zeide hij, om te vergeven, als vermogend om te straffen.

Door deze vriendelijke ontvangst aangemoedigd, kwamen den volgenden morgen dertig andere inboorlingen zich voor den overwinnaar nederwerpen.

— Blanken man, zeiden zij, wij hebben uw groote macht gezien, maar ook uw grootmoedigheid is ons ter oore gekomen. Sta ons toe, dat wij de dooden wegnemen en hun de laatste eer bewijzen!

— Niet alleen uw dooden, antwoordde Hernando Cortez, maar ook uw gekwetsten en gevangenen wil ik u terugschenken. Zij kunnen u volgen en aan uw caciquen verhalen welke behandeling zij van de blanke mannen ondervonden hebben. Niemand hunner is eenig leed geschied; integendeel, hunne wonden zijn verbonden en in al hunne behoeften hebben wij voorzien. Boodschapt uw vorst, dat ik geenszins de verdelging van zijn volk beoog, maar alleen vrede en vriendschap.

Na weinige uren kwam de cacique zelf, door de voornaamsten zijner onderdanen vergezeld, den veldheer zijn onderwerping aanbieden. Cortez, die bij ondervinding wist, hoe verraderlijk de Indianen dikwijls konden handelen en hoe weinig men op hun woorden kon staat maken, achtte het raadzaam, hun een heilzame vrees voor de Spanjaarden in te boezemen.

— Gij hebt gezien, zeide hij, hoe vreeselijk ik weet te straffen, wanneer men zich tegen mijn wil verzet. Wij waren slechts weinigen in getal, gij daarentegen waart bij duizenden, toch hebben wij uw geheele krijgsmacht verpletterd. Dit danken wij aan de vreeselijke wapenen, waarover wij beschikken. Ik zal er u zelf over laten oordeelen en u laten zien, wat gij in de hitte van het gevecht wellicht niet opgemerkt hebt.

Hier wenkte hij zijn soldaten; een kanon werd op het naastgelegen bosch gericht, het stuk geladen, de lont aan het kruit gestoken en het schot brandde met een geweldigen knal los. Sidderend deinsden de inboorlingen achteruit op het onverwacht gedruisch der ontploffing, die van een groote vlam en een ontzaglijke rookwolk vergezeld ging.

Met angstigen blik staarden zij in de richting, waarin de kogel was afgevuurd, en zagen tot hun schrik welke verwoesting hij in het bosch had teweeggebracht. Een reusachtigen palmboom had hij van zijn kruin beroofd en van verscheidene andere woudreuzen de schoonste takken afgereten.

Nauwelijks waren de Indianen van hun schrik bekomen, of op een wenk van Cortez voerde de ruiterij verscheidene evolutiën uit, terwijl de infanterie hare moeilijkste manœuvers maakte. Met verbazing en schrik volgden de inboorlingen de bliksemsnelle bewegingen der ruiters, die in hun oog nog altijd met de paarden één verschrikkelijk wezen vormden, en de plotselinge wendingen en zwenkingen der verschillende compagnieën, die zich op een enkel woord van haar aanvoerder als één man in alle richtingen bewogen en met hun flikkerende wapenen manœuvreerden. Dat alles maakte op den geest der wilden zulk een overweldigenden indruk dat zij tot de Spanjaarden als tot halve goden opzagen en volgaarne in alles toestemden wat Cortez van hen verlangde. De veldheer gaf hun te kennen, dat hij gezonden was door een groot en machtig koning, aan gene zijde der zee, die over millioenen onderdanen gebood en zijne heerschappij ook over dit gedeelte der wereld wenschte uit te strekken, ten einde ook deze volken te doen deelen in de zegeningen van het ware geloof en de weldaden der beschaving. Hij vorderde hunne onderwerping aan dien gebieder, en de cacique van Tabasco erkende de oppermacht der kroon van Castilië.

Alvorens echter de plechtige erkenning van de Spaansche heerschappij plaats had, werden verscheidene geschenken gewisseld als onderpand der verbintenis, tusschen de bevolking van Tabasco en de blanke mannen aangegaan. Die van den cacique bestonden in verschillende levensmiddelen, katoen, lijnwaad, goud en twintig schoone slavinnen. Deze meisjes waren op het prachtigst uitgedost; hare veelkleurige kleederen waren rijk met gouden borduursels, edelgesteenten en bonte vederen versierd; snoeren van paarlen en andere kostbare steenen slingerden zich om haar hals, gouden armbanden omvatten hare polsen en om de slapen droegen zij een kroon van de prachtigste vederen.

Cortez vertoefde verscheidene dagen in de groote stad Tabasco, zoowel om zijne gekwetsten en zieken te verzorgen, als ook om de inboorlingen over te halen in de trouw en gehoorzaamheid, die zij hun nieuwen meester beloofd hadden, te volharden.

HOOFDSTUK LIX

DE WONDEREN VAN HET KEIZERLIJK PALEIS

In den grootsten tempel der uitgestrekte hoofdstad Tenochtitlan of de stad der Bronnen, vierde men een afgrijselijk feest, dat door duizenden inwoners met de grootste luidruchtigheid werd bijgewoond. Het was het feest *Racaxipe Velitzli* of van de villing der menschen, een feest dat in het bijzonder ter eere van de vreeselijke godheid Vitziliputzli was ingesteld. De eerste mensch, die aan den afgod toegewijd was geworden, zoo luidde de overlevering, was de dochter van keizer Cuaguacan geweest, die te zijner eere gevild en daardoor tot zijne zuster gemaakt was. Van dien tijd af werd het gewoonte ter eere van Vitziliputzli menschen te villen en levenden met de afgestroopte huiden te bekleeden.

De reusachtige tempel, die in zijne talrijke zalen, gaanderijen en terrassen meer dan negenduizend personen bevatten kon, was geheel met feestvierenden gevuld, die zich aan de meest uitgelaten dansen overgaven en hunne vreugdezangen mengden aan het oorverdoovend geraas van trommen, trompetten, fluiten en andere muziekinstrumenten.

De *tolpilzin* of hoogepriester vilde met eigen hand drie slaven, die daartoe door de overige priesters op den offersteen vastgebonden werden. Drie andere slaven stonden naakt in de nabijheid van het bloedig altaar, en nauwelijks waren de drie ongelukkigen van hunne huid beroofd of het laatst genoemde drietal werd onder de afschuwelijkste ceremonieën met de rookende en van bloed druipende vellen omkleed.

Daarop begonnen zij met een vervaarlijk geschreeuw in het rond te springen en verspreidden zich al dansend onder de menigte, die om hun aanraking te ontvluchten in woeste wanorde door elkander liep. Het was een onbeschrijfelijk gewoel en geraas. De drie slaven, die met de huiden der gevilden bekleed waren, liepen al dansende en springende den tempel uit, door de meestroomende schare gevolgd, die zich echter langzamerhand door de straten der stad verspreidde. Voor ieder huis bleven de drie dansers staan, en vroegen een aalmoes. Werd hun die niet aanstonds gegeven, dan sloegen zij den weigerachtige met het bebloede vel in het gezicht en besprenkelden hem met het bloed.

Dit afschuwelijk tooneel duurde zoolang totdat de huiden geheel in stukken gescheurd waren en den dansers bij flarden van het lijf vielen.

De *tolpilzin* en zijne medepriesters hadden zich inmiddels in een ruim vertrek binnen den tempel teruggetrokken.

Ontzaglijk groot was dit gebouw, door schromelijke dwaling ter eere van afschuwelijke afgoden opgetrokken. Eerst zes jaren voor de ontdekking van Amerika, was die reusachtige tempel ter eere van Vitziliputzli of Huitzilopochtli, den god des oorlogs en der wraak, in het midden der stad opgericht. Hij vormde een vierkant, waarvan iedere zijde ongeveer een musketschot lang was; de muren, die uit kalk en steen bestonden, waren zeer dik en versierd met kanteelen in den vorm van nissen, alsmede met eene groote menigte steenen beelden, die draken, slangen en meer dergelijke gedrochten voorstelden, waarom hij *coatepautli*, dat is slangenmuur genoemd werd.

In iederen zijmuur was een groote poort aangebracht, die op een der vier hemelstreken uitzag. Voor elke deur lag een schoone, breede, geplaveide weg van drie mijlen lang, en die lijnrechte wegen doorsneden niet alleen geheel Tenochtitlan, maar liepen zelfs op de wijze van dammen voort voor het meer, waarin de Stad der Bron gebouwd was. Boven de portalen der vier poorten stonden vier goden met het gelaat naar de vier wegen gekeerd; langs een trap van dertig treden kon men boven op deze portalen komen, waarop een ruim terras was aangebracht, van alle kanten bezet met zeer hooge en dikke masten, waaraan van onder tot boven de doodshoofden hingen van degenen, die aan den afgod geofferd waren. De Spanjaarden telden later meer dan 130,000 dezer schedels, waaruit men zelfs muren en torens gebouwd had.

In het midden van de groote ruimte, die door den slangenmuur was ingesloten, verhief

zich een afgeknotte pyramide, ter hoogte van vier en vijftig meter en aan haar voet zeven en negentig meter breed; aan de westzijde leidde een trap van honderd en veertien treden naar het terras boven op de pyramide, dat zestien meter in het vierkant groot was. Boven op dat platform verhieven zich twee kapellen, van voren open en van boven met zeer hoog en kunstig houtwerk bekroond, waarin steenen afgodsbeelden stonden.

Het een stelde Vitziliputzli het andere Tlaloch voor; beiden waren afzichtelijk om aan te zien. In het midden van de vierkante ruimte was een groote pyramidale steen aangebracht, van groene kleur en ter hoogte van een meter. Dit was de offersteen, waarop het slachtoffer gedood werd.

De groote tempel bevatte nog negen en dertig kleinere tempels, alle aan verschillende godheden toegewijd. Zoo zag men er het heiligdom van den god der lucht Quetzalcoatl, den stichter van het Mexicaansche rijk, die het verlaten had, met de belofte om later terug te keeren. De ingang van deze ronde kapel stelde den geopenden muil eener slang voor, en de troon waarop de godheid zetelde, bestond uit een hoop goud, zilver, bonte vederen en edelgesteenten. Twee andere godheden, die in prachtige kapellen huisden, waren de godin Pazi, overeenkomende met de Grieksche Cybele en de godin van het water Matlaleuja. In een dier kleinere tempels waren drie nissen met reusachtige afgodsbeelden, die uit deeg van koren en peulvruchten, met menschenbloed gekneed, vervaardigd waren. In het geheel telde het kolossale gebouw, dat op zich zelve eene kleine stad vormde, veertig torens, elk van vijftig trappen.

Vijf duizend personen waren aan den dienst des tempels verbonden en hielden daarin hun verblijf. Naast het gebouw en daaraan verbonden verhief zich een soort van klooster, op dezelfde wijze ingericht voor jongelingen tusschen de achttien en twintig jaren als het daartegenover gelegen Huis der Boete voor jonge meisjes.

De kleederen dier jongelingen, welke in ongehuwden staat moesten leven, bestonden uit gebreide netten. Hun bediening was den priester in den tempel van Vitziliputzli behulpzaam te zijn, voor de plechtgewaden en sieraden zorg te dragen, de gewijde plaatsen te reinigen, het licht der lampen te ontsteken, den priesters den wierook aan te geven en den tempel op feestdagen met bloemen en groen te versieren.

Zij moesten zich aan de strengste lijfkastijdingen onderwerpen en doorkerfden hun vleesch met vlijmen en messen; het bloed, dat zij op die wijze opvingen, werd buiten voor den tempel geplaatst, opdat het volk zien kon, welke offers den goden ter uitboeting van de ongerechtigheden der menschen gebracht werden. In den tempel vond men een verbazenden voorraad van de lancetten, voor die zelfkastijdingen benoodigd, daar ze slechts eenmaal gebruikt mochten worden.

In een der tallooze vertrekken van den grooten tempel zaten na afloop van het feest *Racaxipe Velitzli*, de *tolpilzin* en een twintigtal der voornaamste *papas* bijeen, in eene stemming, die sterk bij de luidruchtige vroolijkheid der menigte, in en buiten den tempel afstak. Hun gelaat stond strak en ernstig en vooral de *tolpilzin* scheen aan angstige bezorgdheid ten prooi. Hij bladerde in eene soort van papyrusrol, welker bladen met allerlei geheimzinnige teekens of hierogliefen in verschillende kleuren bedekt waren.

Tegenover hen zat de groote keizer Montezuma in de diepste verslagenheid gedompeld en met bekommerden blik het gelaat van den *tolpilzin* gadeslaande.

— De voorspellingen van het Gulden Boek zijn duidelijk, sprak deze. De groote koning Quetzalcoatl, dien wij thans nog als den god der lucht vereeren, heeft nadat hij de aarde met zegeningen overstroomd en dit machtig rijk gesticht had, van het menschdom afscheid genomen, en zich op de groote wereldzee ingescheept, om zich naar het land te begeven, waar de zon opgaat. Hij wordt ons afgeschilderd als een schoon man, met blanke huid, lang en donker haar en een langen baard, gelijk trouwens zijn beeld in den tempel ons getuigt. Toen hij van zijn volk scheidde, beloofde hij te zullen terugkomen, wanneer er een licht met drie hoofden aan den hemel zou verschijnen. Wij allen hebben de staartster met de drie hoofden gezien en kunnen dus niet twijfelen of het oogenblik voor de terugkomst van Quetzalcoatl is daar.

— Het valt niet te loochenen, hervatte Montezuma. Daarenboven zijn de blanke mannen, die over bliksem en donder heerschappij voeren en zulke zonderlinge wezens, half dier, half mensch met zich voeren, ongetwijfeld nakomelingen van den blanken priesterkoning, dien wij als den god der lucht veree-

ren. Mijne renboden (1) hebben mij echter medegedeeld, dat zij te Tabasco onzen godsdienst bestreden hebben en eene nieuwe leer prediken. Kunnen zij alzoo de nakomelingen van Quetzalcoatl zijn, die de insteller is van onze godsdienstige gebruiken?

— Wanneer zij de vijanden zijn onzer goden, dan blijft u niets anders over dan hun den toegang tot uw rijk te weigeren, hernam de hoogepriester beslist. Ik voorzie van hun komst niets dan een reeks van rampen voor uw volk. Hebben wij niet allen in den tempel eene stem gehoord, als die eener bedroefde vrouw, zeggende: « O mijne kinderen! uw ondergang en verderf is aanstaande! » Heden nacht heeft zich die stem weer doen hooren. « O mijne kinderen! » herhaalde zij, « waar zal ik u henenvoeren opdat gij niet allen omkomt! » En is het niet duidelijk, dat de goden verontwaardigd zijn over de komst hunner vijanden, daar zij reeds de offeranden weigeren, welke gij hun ter verzoening hebt doen brengen. Den steen, dien gij als offersteen bestemd hadt, heeft men immers met geen mogelijkheid van zijn plaats kunnen krijgen en eene stem riep, dat men de moeite kon staken; want dat de Schepper aller dingen van dergelijke offeranden niet meer gediend was. Toen hebt gij bevolen, dat men de offerande zou opdragen ter plaatse waar de steen lag, en wat is er gebeurd? Wederom deed de stem zich hooren en zeide: « Heb ik u niet gezegd, dat de Heer die alles geschapen heeft, het niet wilde. En opdat gij zien moogt, dat dit waarachtig is, zoo zal ik mij een weinig laten voortsleepen en daarna zult gij mij weder niet kunnen verroeren! » Zooals de stem zeide is gebeurd, en het voorgenomen offer is niet opgedragen. Dergelijke teekenen zijn onmiskenbare blijken van den toorn der goden, die hun rijk en hunne heiligdommen door vreemde indringers bedreigd zien. Welke de overeenkomst dier blanken met den god der lucht zijn moge, sedert gij weet dat zij onze goden bestrijden, moogt gij hun den toegang tot uw rijk niet veroorloven.

— Maar zij zijn machtig en sterk en beschikken over geheimzinnige wapens, die wij niet kennen, bracht de vorst verlegen in het midden; hun opperhoofd houdt staande, dat hij met eene boodschap van het allergrootste gewicht belast is, die hij aan niemand dan aan mij kan mededeelen. Hij laat zich door niets van zijn besluit afbrengen, om naar onze hoofdstad te komen.

— Is het de groote vorst Montezuma, die zoo spreekt? hernam de *tolpilzin,* terwijl hij een doordringenden blik op den keizer vestigde. Wat vreest gij van een handvol mannen, gij, die zoovele volken aan uw scepter onderworpen en zoovele trotsche caciquen onder uwen wil gebogen hebt. Veertien jaren hebt gij den troon uwer vaderen bekleed; gij hebt met grooter luister geregeerd dan een der vorsten die vóór u geleefd hebben; niemand heeft het gedurende al de jaren van uw bewind gewaagd het hoofd tegen u op te steken, en thans zoudt gij voor zulk een kleinigheid moedeloos terugdeinzen!

Deze woorden misten hunne uitwerking niet. De gedachte, dat de blanke mannen hem naar de kroon zouden steken, naar die kroon, welke hem zooveel moeite en zooveel strijds gekost had: want de keizers van Mexico konden den troon alleen met eene menigte krijgsgevangenen, door hen zelven in den oorlog buitgemaakt, koopen — die gedachte wekte hem uit zijne verslagenheid op. De oude dapperheid en heerschzucht ontwaakten in den door ledigheid en een vadsig leven verwijfden vorst, en plotseling van zijn zetel opspringende, riep hij uit:

— Gij hebt gelijk; ik mag de heiligdommen onzer goden en den troon mijner vaderen niet aan het gevaar blootstellen, door vreemde handen overweldigd te worden. Geen enkele der blanken zal de grenzen van mijn rijk overschrijden.

— Nu herken ik in u den grootmachtigen gebieder van het eerste rijk der wereld, zeide de *tolpilzin;* wat er ook van zij van de voorspellingen onzer heilige boeken, door de vijanden der goden te weren kunt gij hun niet anders dan welgevallig zijn. Gij handhaaft u zelven daarenboven in het gebied, u door uwe voorzaten nagelaten en door uwe wapenfeiten veroverd, en volbrengt tevens het algemeene verlangen van uw volk; want ik wil u niet ontveinzen, dat dit zich reeds merkelijk ontevreden begin te toonen over de weifelende houding, die gij tegenover de blanke

1) De Azteken bezaten eene soort van brievenpost. Ilboden, die zich door de buitengewone snelheid van hun loop onderscheidden, waren van afstand tot afstand geplaatst en brachten de in beeldschrift vervatte berichten der stadhouders naar Mexico over. Hoewel de blanken zich op dat oogenblik 60 uren van de hoofdstad bevonden, kwam het bericht hunner komst binnen zeven dagen te Mexico aan. Adair verhaalt de lotgevallen van een Chikkasahs oorlogsheld, die in anderhalven dag en twee nachten 300 mijlen door bosschen en gebergten aflegde.

overweldigers aanneemt. Allerlei geruchten zijn onder de bewoners van deze stad in omloop; er heerscht een onbeschrijfelijke schrik voor de naderende blanken, waartegen uw volk alleen van u bescherming verwacht...

— Genoeg! mijn besluit is reeds genomen, viel de keizer den opperpriester in de rede; alles overtuigt mij dat de blanken ons slechts onheil kunnen brengen, en dat de goden mijne werkeloosheid veroordeelen. Twee geheimzinnige voorvallen, welke ik u zal mededeelen, versterken mij vooral in die overtuiging, welke ook gij deelt. Toen ik mij dezer dagen in het Paleis der Droefheid had teruggetrokken, om in de eenzaamheid de onheilspellende gebeurtenissen der laatste dagen te overdenken, en de goden om raad te smeeken, werd mij daar door eenige visschers een vogel aangeboden, in gedaante en kleur aan een kraanvogel gelijk, en dien zij in het meer gevangen hadden. Midden op den kop had deze vogel eene vlek, die zoo helder en blinkend was als een spiegel. Toen ik die vlek beschouwde, ontwaarde ik daarin duidelijk de afbeelding van een ontzaglijk leger, dat, alles te vuur en te zwaard verwoestende, mijn rijk naderde. Aanstonds liet ik mijne zieners roepen, die evenals ik het leger zagen, doch er geene verklaring van wisten te geven. Terwijl ik nog over de zaak nadacht, was de vogel eensklaps verdwenen.

— Dat geval is door de geheele stad bekend, hernam de priester, die het dichst bij den *tolpilzin* zat, en allen zien er een voorteeken van groote onheilen in, die de blanken ons zullen berokkenen.

— Het andere geval is dit. Eenige dagen daarna verscheen een landman in mijn paleis, die mij verhaalde dat hij den vorigen dag, terwijl hij op zijn akker bezig was, plotseling door een grooten condor was opgenomen, die hem, zonder hem eenig leed te doen, in een hol bracht, waar hij eene stem hoorde roepen:

— Kent gij dien man wel, die daar op de aarde ligt uitgestrekt?

De boer zag nu een man op den grond liggen, die in vasten slaap gedompeld was. Hij had de koninklijke versierselen aan en droeg een brandende fakkel in de hand. Nu zeide de stem:

— Zie eens hoe hij daar slapend en zorgeloos ligt, niet vermoedende welke rampen hem boven het hoofd hangen. 't Is meer dan tijd, dat hij boet voor de groote kwellingen, die hij God heeft aangedaan en voor zijne dwingelandij en opgeblazenheid; hij is zoo zorgeloos en verblind in zijne ellende dat hij het niet eens gevoelt, en opdat gij dit zien moogt, zoo neem de brandende fakkel uit zijn hand en houdt hem aan de dij van zijn been, en gij zult zien, dat hij dit niet eens voelen zal.

De arme landman durfde den slapende, waarin hij zijn keizer herkende, niet aanraken; maar de stem zeide:

— Vrees niet; want ik ben onvergelijkelijk meer dan deze keizer; ik kan hem vernietigen en u beschermen; doe daarom hetgeen ik u zeg.

Daarop hield de boer de fakkel aan de dij van den slapende en deze verroerde zich niet. Op aanraden van degenen, wien hij dit visioen mededeelde, verhaalde hij het mij en ik zie daarin eene waarschuwing der opperste Godheid, om mij met kracht tegen de vijanden onzer goden te doen gelden.

— En terecht, hernam de *tolpilzin;* daardoor zult gij u bij de goden en uw volk verdienstelijk maken. Ook dit geval wordt door de geheele stad besproken en men voegt er nog bij, dat gij, na het verhaal van den landman gehoord te hebben, naar uwe dij zaagt en die werkelijk verbrand vondt. Een nieuw bewijs, dat het volk de naderende onheilen aan u zal toeschrijven en van u alleen redding wacht. Volg dus mijn raad en wij zullen intusschen door offeranden en gebeden de goden gunstig trachten te stemmen. Ik heb voor Tescatilputza, de ziel en den schepper der wereld, een zijner waardig offer gevonden, waarnaar wij sinds lang uitzagen.

— Ik zal oogenblikkelijk mijn raad bijeenroepen, om nog heden maatregelen te beramen, zeide Montezuma en begaf zich, gevolgd door zijne dienaars, die hem in eene andere zaal van het tempelgebouw wachten, naar het paleis, waarin hij gewoon was zijne raadslieden te vergaderen.

Dit paleis, het voornaamste van al zijne vorstelijke verblijven, droeg den naam van *Tepac;* het was evenals de groote tempel uit steenen en kalk gebouwd en bestond uit eene menigte afzonderlijke huizen, die wel niet hoog van verdieping, maar zeer uitgestrekt waren; in elken der vier gevels waren vijf groote deuren aangebracht, die op even zoo vele straten uitliepen; van binnen werd het door drie groote binnenplaatsen, waarvan de middelste met eene kolossale fontein prijkte, in verschillende deelen verdeeld.

Het bevatte eene menigte groote zalen en in het geheel meer dan duizend vertrekken,

waarvan er vele met kostelijke marmersoorten ingelegd en met veeren, beelden en kunstig houten snijwerk versierd waren.

De grootste zaal kon drieduizend personen bevatten en het geheele gebouw was zoo uitgestrekt, dat Cortez later in zijn brief aan Karel V schreef, dat er wel twee groote monarchen met hun geheele gevolg hun verblijf in konden houden.

Aan het paleis was een serail verbonden, waarin drieduizend vrouwen met hare slaven en opzichters gehuisvest werden. Drie dezer vrouwen slechts hadden den titel van keizerin en alleen hare kinderen hadden recht op den troon.

Verder bevatte het reusachtig gebouw de woningen van de talrijke hovelingen, raadslieden en beambten van het hof, dat even rijk als schitterend was. Eindelijk nog waren er twee menagerieën aan verbonden, waarin allerhande, zoowel wilde als tamme dieren onderhouden werden.

Het eene dier beide gebouwen bevatte tallooze vertrekken en gaanderijen, door marmeren kolommen uit één stuk ondersteund; die zuilengangen verleenden het uitzicht op een uitgestrekten tuin, waarin te midden der prachtigste en zeldzaamste bloemen en planten, tien vijvers of door sluizen afgesloten kommen gegraven waren, gedeeltelijk met zout, deels met zoet water gevuld.

Deze vijvers dienden voor de visschen en de watervogels, die alzoo in de gevangenschap hetzelfde element konden bewonen, als de natuur hun aangewezen had.

In de andere deelen van het gebouw werden de talrijke overige vogels van allerlei vorm en kleur onderhouden; driehonderd slaven waren met hunne verzorging belast en moesten op gezette tijden de prachtige vederen verzamelen, waaruit de bekende Mexicaansche mozaïeken vervaardigd werden.

Het andere gebouw, dat voor de wilde dieren bestemd was, bevatte ruime binnenplaatsen, met vierkante tegels bevloerd en in hokken afgedeeld. De roofvogels werden daar bewaard in eene menigte kooien van meer dan zes voeten hoogte en zestien voeten lengte en breedte, terwijl in andere hokken de wolf, de puma, de jaguar, de wilde kat, de marter en talrijke andere verscheurende dieren, tot zelfs krokodillen en slangen verblijf hielden.

Dagelijks werden bijna vijfhonderd kalkoenen tot voedsel voor die tallooze dieren geslacht.

De zonderlingste afdeeling van een dier gebouwen was echter een huis, waarin allerhande gebrekkige menschen, zooals gebochelden, dwergen, kreupelen, enz., als zoovele zeldzaamheden bewaard werden, terwijl eene andere afdeeling eene menigte zoogenaamde witte menschen of albino's bevatte.

In het rijkst versierde vertrek van het geheele reusachtige gebouw zat de man, die over al die schatten en kostbaarheden als zijn eigendom beschikken kon, de machtigste vorst der geheele Nieuwe Wereld, de groote en toch zoo kleine Montezuma.

De opgewekte stemming, waarin de woorden des priesters hem gebracht hadden, was reeds geweken en had weer voor een doffe moedeloosheid plaats gemaakt.

De man, die zich sinds jaren slechts in weelde gebaad had, en de zorg voor de belangen zijns rijks bijna uitsluitend aan zijne dienaren had overgelaten, had te midden der vermaken van een verwijfd hof al de veerkracht zijner jongelingsjaren verloren en was niet meer geschikt zich met ernst aan staatszaken te wijden.

Wel had hij zich een oogenblik opgewekt gevoeld bij de gedachte aan het gevaar, dat zijn troon bedreigde; maar thans was al zijn moed reeds als sneeuw voor de zon versmolten. Hij had de katoenrollen nogmaals in oogenschouw genomen, waarop zijne berichtgevers hem de wapenen en verdedigingsmiddelen der Spanjaarden ten duidelijkste hadden afgeschilderd, hij had de berichten in beeldschrift, die hem omtrent de blanke mannen gebracht waren, nogmaals herlezen en de onheilspellende gebeurtenissen, welke in de laatste dagen zijn gemoed geschokt hadden, opnieuw overwogen. Dat alles had de opflikkerende vlam zijner vroegere wilskracht weder uitgebluscht, en in sombere stemming wachtte hij zijne verschillende raadslieden af.

Eén voor één traden deze de keizerlijke vertrekken binnen; het waren Quetlavaca, de broeder des keizers, Theutile, Pilpatoe, Cacumatzin, Cueascazin, de koning van het naburige Tezcuco en die van het kleine koninkrijk Tlacopan, benevens een tiental andere veldheeren en caciquen.

De groote monarch deelde hun breedvoerig de reden mede, waarom hij hen in alle haast vergaderd had; hij besprak met hen de verschillende geruchten en berichten, die omtrent de nadering der blanke mannen tot in de hoofdstad waren doorgedrongen, en zeide

hun tevens wat hij van de priesters omtrent de voorspellingen in het Gulden Boek gehoord had. Het slot zijner rede bewees, hoezeer hij in den korten tijd, die tusschen zijn bezoek aan den tolpilzin en de bijeenkomst zijner raadslieden was verloopen, van gedachten veranderd was.

— Wat de goden over ons besloten hebben, zeide hij, kunnen wij niet ontloopen. Quetzalcoatl heeft ten duidelijkste voorspeld, dat hij eenmaal met zijne volgelingen zou terugkeeren en dat zijne komst zou aangekondigd worden door een teeken aan den hemel. Dat teeken is verschenen en gij allen hebt met mij het onheilspellend gesternte gezien, welks lange staart in drie vurige hoofden uitliep. Quetzalcoatl en zijne blanke gezellen naderen en zijn reeds op weg naar onze stad; er schiet ons niets anders over dan hunne komst af te wachten en ons nederig te voegen naar de bevelen die zij ons gelieven te geven.

Deze slotsom maakte op al de aanwezigen een pijnlijken indruk en vooral de heftige Cacumatzin, de jeugdige neef des keizers bleek het gevoelen van zijn oom volstrekt niet te deelen. Hij stond op en daar hij zag, dat allen nog over de woorden des keizers nadachten en niemand bereid was op staanden voet een antwoord op het voorstel van Montezuma te geven, sprak hij de vergaderde raadsheeren in deze voege aan:

— De goden mogen verhoeden, dat onze grootmachtige gebieder gevolg geve aan het voornemen, zoo even door hem geuit, en den roemrijken naam zijner voorzaten onteere door zulk eene laffe onderwerping aan een vijand, met wien wij ons nog geen enkele maal gemeten hebben. Want dat wij met een vijand en geenszins met nakomelingen van een onzer goden te doen hebben, zooals men ten onrechte uit onze heilige boeken tracht aan te toonen, blijkt duidelijk hieruit, dat de blanken zich openlijk tegen onze godsdienstige gebruiken kanten, onze offeranden afkeuren en beletten, en eene eigen leer verkondigen, die lijnrecht met de onze in strijd is. Hoe kunnen de nieuw aangekomen bleeke mannen volgelingen van Quetzalcoatl zijn, en tevens zijne heilige instellingen met voeten treden? Zij zijn derhalve vijanden der goden, vijanden des rijks, vijanden der roode menschen. Zij komen het land overweldigen, dat onze voorouders ons met hun bloed veroverd hebben, zij komen de schatten wegrooven, die wij met veel moeite aan den schoot der aarde ontwoekerd hebben, zij komen in één woord een rijk van eeuwen in even zooveel dagen vernielen, om op de puinhoopen daarvan hunne eigen heerschappij te vestigen. Mijn voorstel derhalve is: belet hun een voet over de grenzen te zetten, verpletter hen, zoo zij het ondanks uw verbod wagen, onder het gewicht uwer wapenen, en zoo deze ontoereikend zijn om over de hunne te zegevieren, laat dan de priesters den vloek over de vermetele schenders van uw grondgebied uitspreken, opdat de goden met ons voor hunne zaak strijden!

Eene doodelijke stilte heerschte na het uitspreken dezer woorden in de keizerlijke raadzaal.

Al de aanwezigen zaten verstomd over de stoutheid, waarmede de jongeling den geheiligden persoon van Montezuma zelven aangevallen had, door een voorstel, van hem uitgegaan, als eene lafheid te brandmerken.

Het oog des keizers had eene wijl vlammen geschoten, terwijl Cacumatzin sprak; maar toen diens trotsche stem voor eene beklemmende stilte had plaats gemaakt, scheen hij den moed te missen die stilte te verbreken en staarde hij somber voor zich. Hij was weder in diepe moedeloosheid vervallen en was Teuthile dankbaar, toen deze opstond, om het woord te nemen.

— Grootmachtige keizer, edele heeren, dus begon hij, vergunt mij thans op mijne beurt mijn gevoelen aan uw oordeel te onderwerpen. Wat Cacumatzin heeft voorgeslagen, dunkt mij niet raadzaam, integendeel het komt mij hoogst onvoorzichtig voor. Ik geef toe, dat wij hier met een vijand te doen hebben, maar die vijand kan niet op ééne lijn gesteld worden met de vele volkeren, die de machtige arm van onzen gebieder bij den aanvang zijner regeering bestreden en overwonnen heeft. Niet alleen schijnt uit de gelijkenis tusschen die blanke mannen en den god der lucht op te maken, dat zij van hoogen, wellicht goddelijken oorsprong zijn, zoodat zij reeds daarom machtiger zijn dan wij; maar wij hebben de zekerheid dat hunne wapenen alles overtreffen, wat wij daartegenover kunnen stellen.

Donder en bliksem hebben zij in hunne macht en de natuur brengt te hunnen dienste monsters voort, zooals geen menschenoog er tot heden aanschouwd heeft.

De inwoners van Tabasco, die voor een der krijgshaftigste volken uit den omtrek doorgaan, hebben zij in een enkelen veldslag ten

onder gebracht en de machtige en trotsche cacique, die zich zelfs voor uwe krijgsmacht nooit gebogen heeft, heeft plechtig en ten aanhooren van al zijne onderdanen de heerschappij der blanke mannen erkend.

Zij zijn nog geen duizend in getal en toch heeft eene tiendubbele overmacht het hoofd voor hen moeten bukken. Wij vernemen echter ook dat zij niet de eerste aanvallers geweest zijn en dat zij na de onderwerping van Tabasco de oprechtste vrienden en trouwste bondgenooten hunner vroegere vijanden zijn geworden.

Waarom zouden wij dezelfde hopelooze poging wagen, welke voor die van Tabasco zoo noodlottig geworden is, om ons ten slotte toch aan hunne heerschappij te onderwerpen? Laat het voorbeeld van Tabasco ons leeren en maken wij ons de blanke mannen reeds van den aanvang af tot vrienden en bondgenooten, dan wordt de waardigheid des rijks niet in gevaar gebracht en een groot onheil van uw volk afgewend.

Deze woorden vonden bij den keizer een gunstig onthaal, doch niet zoo bij de overige raadsleden. Wel waren er, die de zienswijze van den voorzichtigen Teuthile deelden, maar anderen achtten het met Cacumatzin waardiger en raadzamer eerst te beproeven, of men die handvol blanken niet buiten het rijk kon houden. Lang duurden de beraadslagingen; ieder der vergaderde grooten bracht achtereenvolgens zijne meening uit en Montezuma, in plaats van door die redeneeringen te worden voorgelicht en uit die verschillende gevoelens het beste te kiezen, werd door al hetgeen hij hoorde meer en meer in verwarring gebracht; herhaaldelijk veranderde hij van inzicht, was nu eens bereid een kloek besluit te nemen en stond dan weer radeloos en weifelend; ten slotte koos hij den middelweg tusschen de beide meeningen, waartusschen de meeste zijner raadslieden verdeeld waren.

Er werd besloten dat een gezantschap zich met kostelijke geschenken naar den naderenden blanken veldheer zou begeven, ten einde diens vriendschap te winnen, doch hem tevens het streng verbod van Montezuma mede te deelen, zijn tocht naar de hoofdstad voort te zetten.

* * *

Het was Goeden Vrijdag. De vloot van Cortez was dien morgen geland op de plaats, waar later de stad zou verrijzen, die ter herinnering aan dezen dag den naam van *Vera Cruz* zou dragen. De inboorlingen hadden er de blanke mannen gunstig ontvangen en waren hun zelfs behulpzaam geweest in het opslaan eener legerplaats; want Cortez wenschte de Paaschdagen aan land door te brengen. De Indianen boden, zooals gezegd is, zijn krijgers de behulpzame hand bij het inrichten van het kamp, arbeidden vlijtig mede in het slaan van palen en het vervaardigen van loofdaken en brachten met de grootste bereidvaardigheid allerlei spijzen en vruchten aan.

Daags te voren had de veldheer het eerste bericht ontvangen omtrent den grooten monarch Montezuma. Zijne vloot was namelijk geland op het eiland, dat Grijalva San Juan d'Ulloa genaamd was, en was daar ontvangen door eene kano vol Indianen, waaronder er zich twee bevonden, die aanzienlijke personages schenen te zijn. De inboorlingen verklaarden door den stadhouder der provincie, die aan Montezuma onderworpen was, gezonden te zijn, om de blanken naar het doel hunner komst te vragen, en hun ondersteuning aan te bieden, ingeval zij daaraan behoefte mochten hebben.

Cortez antwoordde dat hij zich vereerd gevoelde door hun aanbod en verzekerde hun dat hij uitsluitend met vredelievende en welwillende bedoelingen gekomen was. Hij zeide hun, dat hij belast was aan hun gebieder gewichtige voorslagen te doen, die zoowel hem als zijn volk voordeelig waren en gaf hun als bewijzen zijner vriendschappelijke gezindheid verschillende glazen voorwerpen en andere kleinigheden ten geschenke.

Aan den ingang van het kamp kwamen de Spanjaarden den talrijken stoet, hun door Montezuma gezonden tegen. Een twintigtal halfnaakte, doch rijk met goud, edelgesteenten en veelkleurige vederen versierde slaven opende den stoet. De meesten droegen gouden ringen in de ooren en door den neus en hadden gouden banden om de armen en de enkels. Allen liepen echter op de bloote voeten, daar het schoeisel van agavevezelen slechts een onderscheidingsteeken van den hoogsten adel was. Zij droegen allerlei kostbaarheden en zetten die op de nadering der Spanjaarden op den grond, ten einde de gebruikelijke begroetingsplechtigheid te verrichten. Achter hen kwamen verscheidene bedienden en ambtenaren van hoogeren rang, zooals ijlboden, schilders, krijgslieden, enz., terwijl Teuthile, door den veldoverste Pilpatoe vergezeld, den optocht sloot. Zoodra zij Cortez en zijne Spanjaarden in het oog kregen, brachten allen de handen aan den grond en kusten ze vervolgens ten teeken van eerbied.

Cortez steeg intusschen van zijn paard, dat hij aan zijn schildknaap overliet, en maakte eene hoffelijke buiging voor de vreemde gezanten, terwijl zijne gezellen op zijn voorbeeld zich insgelijks eerbiedig voor de hooge gasten bogen.

In een oogwenk hadden de slaven, die den stoet voorafgingen, allerlei kostelijke, geborduurde, veelkleurige tapijten op den grond uitgespreid, waarop zij eene verbazende menigte kostbaarheden voor de begeerige oogen der Spanjaarden ten toon spreidden. Nooit hadden dezen zoovele schatten bijeen gezien. Daar lagen geheele stukken rijk gekleurde katoenen stoffen van zulk fijn weefsel, dat men het voor zijde zou aangezien hebben, schilden geheel met veelkleurige en zeldzame vederen bekleed, allerlei wapenen met gouden en zilveren versierselen, tal van kleinoodiën, zooals ringen, halssnoeren, oorhangers, alles met paarlen en edelgesteenten bezet, afbeeldingen van vogels en andere dieren, fraai uit goud vervaardigd, een geheele helm vol goudstof uit de mijnen, metalen spiegels in goud gevat, en mozaïeken uitsluitend uit vederen van allerlei kleurschakeeringen vervaardigd, die dieren, boomen, ja geheele landschappen voorstelden en zoo fijn bewerkt waren, dat men ze aanvankelijk voor gepenseelde schilderijen zou aanzien.

Verder stonden er geheele kistjes vol edelgesteenten en paarlen; maar wat het meest de bewondering der Spanjaarden opwekte, waren twee groote ronde schotels, waarvan de eene uit massief zilver, de andere uit massief goud bestond. De eerste stelde de maan voor, terwijl de gouden een afbeeldsel der zon was. Dit laatste stuk alleen had eene waarde van meer dan vijftig duizend gulden.

De Spanjaarden zagen al deze rijkdommen met een begeerig oog aan; de edele veldheer alleen liet zich door den glans dier kostbaarheden niet verblinden en dacht uitsluitend aan de zending die hem was toevertrouwd.

Teuthile, de stadhouder der provincie, naderde hem en sprak hem aldus aan:

— Edele veldheer, gewaardig u deze geschenken aan te nemen uit de handen van twee slaven des grootmachtigen keizer Montezuma. Het is onze last op deze wijze de vreemdelingen te ontvangen, die het gebied van onzen keizer komen betreden. De Groote Heer van Tenochtitlan verlangt echter, dat zij hier niet lang vertoeven en hunne reis zonder uitstel voortzetten. Wat uw verlangen betreft den keizer zelven te spreken, dit raden wij u ernstig af, daar het de wil van onzen vorst is, dat gij zoo spoedig mogelijk zijn gebied verlaat.

Cortez boog zich nogmaals beleefd voor den gezant en liet vervolgens door een vertaler antwoorden:

— Edele gezanten, ik dank uwen gebieder voor de rijke geschenken die hij mij, den vertegenwoordiger van den grootsten vorst der aarde, Don Carlos van Asturië, koning van Spanje en monarch van het Oosten, heeft doen ter hand stellen. Op uwe boodschap kan ik echter op het oogenblik niet antwoorden, daar het heden een hooge feestdag voor ons is en ik mij met geen zaken kan inlaten, alvorens ik onzen God, den Heer van alle goden dezer landen, den verschuldigden eeredienst bewezen heb. Komt derhalve met ons in onze legerplaats en weest getuigen van de hulde, die wij aan den Allerhoogste brengen. Later kunnen wij ons verder onderhouden over de gewichtige aangelegenheden, die mij herwaarts voeren.

Op dat oogenblik luidde de klok der kapel, die Cortez midden in het kamp had doen oprichten, en alle Spanjaarden wierpen zich op het voorbeeld huns meesters op de knieën en maakten eerbiedig een kruis. De veldheer had namelijk last gegeven dat de heilige mis op het gestelde uur zou plaats hebben en begaf zich thans met zijn geheele gevolg en door de Mexicaansche gezanten gevolgd naar de tent, die door Olmedo en Aguilar tot kerk was ingericht, en waar eerstgenoemde priester met de grootste plechtigheid, zooals dat op het hoogfeest van Paschen betaamde, het heilig misoffer opdroeg.

Met stomme verbazing staarden de Mexicanen de treffende plechtigheden aan, waarvan zij voor de eerste maal huns levens getuigen waren.

Welk een verschil tusschen die vreedzame en waardige ceremoniën en de afschuwelijke bloedtooneelen waarvan de offers hunner eigen priesters in hun groote tempels vergezeld gingen!

Geen bloed stroomde hier van het altaar, geen vreeselijk offermes flikkerde in de vingeren des priesters; die priester zelf was geen afschuwelijke gedaante, druipende van het

bloed, waarmede hij zijne hand bezoedeld en zijn kleed geverfd had.

Boven het altaar grijnsde geen afzichtelijke godheid, die slechts met bloed kan gedrenkt worden.

De heidenen geven zich wel is waar geen rekenschap van al die verschillende gewaarwordingen, welke het geheel nieuwe tooneel bij hen opwekt, maar zij ontwaren een ongekend gevoel, dat hen onweerstaanbaar noopt, op het voorbeeld der Spanjaarden hier eerbiedig neer te knielen.

Na het offer noodigde Cortez de gezanten van Montezuma in zijne tent en ontvangt hen daar als de vertegenwoordigers van een groot en machtig vorst. Hij laat hun de beste spijzen voorzetten, die hij te zijner beschikking heeft en doet hun alle mogelijke eer aan.

Na den maaltijd leidt hij hen de legerplaats rond en laat hen al zijne wapenen en verdedigingsmiddelen bezichtigen.

Met de grootste oplettendheid beschouwen de Mexicanen al die voorwerpen tot in de kleinste bijzonderheden en doen allerlei vragen betreffende hun gebruik. Inmiddels zijn de teekenaars bezig, van het merkwaardigste, wat zich aan hunne blikken vertoont, schetsen op het doek te brengen, en zij doen dit met eene kunstvaardigheid en eene juistheid, die zelfs de Spanjaarden, welke aan grooter kunstvoortbrengselen gewoon zijn, verbaasd doen staan.

De veldheer laat geen poging onbeproefd om den gezanten een groot denkbeeld van zijne strijdmachten te geven, en ziende dat de schilders alles op het nauwkeurigste afbeelden, beveelt hij de artillerie hare verrassendste bewegingen te maken, laat musketten en stukken geschut in de lucht afvuren en doet in één woord de Mexicanen versteld staan over de wonderen, die zij voor het eerst huns levens aanschouwen. De teekenaars putten al hun vernuft en hunne krachten uit, om al die nieuwe onderwerpen zoo getrouw mogelijk voor te stellen, maar moeten wanhopig hun pogingen opgeven, om door enkele lijnen en kleuren het grootste en indrukwenkkende tooneel van de snelle evolutiën der geoefende troepen weer te geven.

In de tent van Cortez teruggekomen, blijft Pilpatoe op eens verbaasd aan den ingang staan.

— Zie eens! roept hij uit, terwijl hij Teuthile op een zilveren helm wijst, die eene tropee aan den wand bekroonde.

— De helm van Quetzalcoatl! roept deze even verbaasd uit.

Cortez neemt den helm van den wand en reikt hem den gezanten over.

— Zoo u deze strijdhelm bevalt, neem hem dan als een geschenk van mij aan, zegt hij.

— Heb dank, grootmoedige veldheer; gaarne aanvaard ik dit geschenk, om het aan mijn keizerlijken meester te toonen. Het is juist hetzelfde hoofddeksel, als dat waarmede Quetzalcoatl, de god der lucht, in den grooten tempel te Tenochtitlan prijkt. Onze priesters verhalen ons dat deze godheid, die de stichter is van ons rijk, dit voor vele jaren in de richting van het Oosten verlaten heeft, onder de belofte dat hij eenmaal zou terugkeeren. Gij, blanke mannen, zoo zeggen onze priesters, zijt de terugkeerende nakomelingen van Quetzalcoatl, omdat ook gij evenals hij een blank en gebaard gelaat hebt. Deze helm is een nieuw bewijs van de waarheid hunner woorden.

Oplettend hoort Cortez deze mededeeling aan en herneemt:

— Uwe priesters hebben gelijk. Wij zijn afgezanten van een groot monarch in het Oosten, en zijn hier gekomen om voorstellen van het grootste gewicht te doen, die wij alleen aan den gebieder van dit rijk kunnen meedeelen. Gelief uwen keizer deze boodschap over te brengen, alsmede de geschenken, die onze groot-machtige heer zich gewaardigt hem te zenden.

Op een bevel van Cortez brachten thans de Spanjaarden verschillende voorwerpen aan, die tot geschenken voor de Mexicaansche gezanten bestemd waren. Zij bestonden uit eene menigte kleinigheden van glas of gekleurden steen, kleinoodiën met nagebootste edelgesteenten omzet, sierlijk gemonteerde wapenen, een rijk gebeeldhouwden en vergulden zetel en eindelijk een scharlaken hoed, versierd met eene koperen medaille, waarop het afbeeldsel van den H. Jacobus, Spanje's nationalen heilige San Jago.

— Met vreugde zullen wij onzen gebieder deze kostbaarheden overhandigen en hem tevens uw uitdrukkelijk verlangen mededeelen, hem persoonlijk te spreken. Binnen tien dagen kunt gij uw antwoord hebben. Ik raad u echter nogmaals, van dit verlangen af te zien, daar het de onverbiddelijke wil is van Montezuma, dat gij zijn rijk niet betreedt.

— Deelt hem alles mede wat gij hier gehoord en gezien hebt, en ik voorspel u dat uw

keizer zich niet langer verzetten zal tegen de vervulling van den last, die mij door eene hoogere macht dan de zijne is opgedragen.

Deze woorden werden op zulk een fieren en beslissenden toon uitgesproken, dat de Teuthile, hoewel hij slechts noode met dit bescheid naar zijn keizer terugkeerde, toch niets meer durfde tegenwerpen, beleefd afscheid nam en het kamp der Spanjaarden verliet. Cortez deed hem met de voornaamste zijner krijgers uitgeleide.

* * *

De groote verwachtingen, die Cortez van zijn onderhoud met de keizerlijke gezanten gekoesterd had, werden niet verwezenlijkt. De eene dag na den anderen verliep en er kwam geen antwoord van den Grooten Heer op de voorslagen, die Cortez hem door zijne gezanten Pilpatoe en Teuthile had laten doen.

Terwijl Montezuma in de grootste verslagenheid op een antwoord zon, dat hij Cortez op zijn uitdrukkelijk verlangen om naar de hoofdstad te komen, geven zou, en radeloos nu eens tot geweld, dan weer tot deemoedige onderwerping zijne toevlucht wilde nemen, begon het er in het kamp der Spanjaarden treurig uit te zien.

De kloeke krijgers, die sedert maanden allerlei vermoeienissen hadden uitgestaan, versmachtten onder het verzengend en doodend klimaat.

De gewonden werden door heete koortsen gefolterd en hunne wonden, die door de hitte werden verschroeid, en waarop allerlei onreine insecten aasden, schenen nooit te zullen genezen. Het kamp was op een zandig terrein gelegen, dat in gestadigen gloed scheen te staan, terwijl uit de omliggende moerassen millioenen muskieten opstegen, die den armen soldaten noch bij dag noch bij nacht rust lieten. De geweldige beten van dat verschrikkelijk ongedierte veroorzaakten opzwellingen en ontstekingen, welke de aanleiding werden tot akelige ziekten, die den Spanjaarden tot nog toe onbekend waren.

Talrijke manschappen bezweken als offers der ontzettende kwalen, waarmede het leger van Hernando Cortez bezocht werd, terwijl de overblijvenden, door vermoeienis, hitte en gebrek uitgeput, nog slechts de schaduw waren van de krachtige mannen, met welke Cortez zijn ontdekkings- en veroveringstocht had aangevangen. De levensmiddelen begonnen te verminderen; de scheepsbeschuit en het gezouten varkensvleesch waren bedorven en de geteisterde Spanjaarden zagen in plaats van de schitterende verovering, waarvan zij gedroomd hadden, slechts den hongerdood voor oogen.

In dezen uitersten nood deed Cortez het voorstel zich van de naburige stad Chiahuitzla meester te maken en er zich te versterken; doch nu brak de ontevredenheid der hem vijandige vrienden van Velasquez, die door de geheime aanblazingen van den schijnheilige Ordaz was aangewakkerd, in luide klachten los, en vele soldaten, die tot nog toe geen kwaad van den veldheer hadden kunnen hooren, sloten zich bij de ontevredenen aan.

Weldra heerschten allerwegen in het kamp misnoegen en verdeeldheid. Ordaz en de overige aanhangers van den gouverneur, die vroeger slechts heimelijk van verzet tegen Cortez gemompeld hadden, zeiden thans luide dat het een dolle en vermetele onderneming was, zich met een klein door ziekten en gebrek uitgeput leger nog verder in een machtig rijk te wagen, waarvan de gebieder den toegang zoo nadrukkelijk verboden had. Hunne woorden vonden allengs meer en meer ingang bij de geteisterde soldaten, en dat te meer toen Teuthile als antwoord op het verlangen van Cortez het streng bevel van Montezuma bracht, dat de Spanjaarden oogenblikkelijk zijn rijk moesten verlaten.

Cortez bleef bij zijn voornemen om ondanks den stelligen wil van Montezuma toch den tocht naar de hoofdstad voort te zetten en verbitterde daardoor Teuthile zoodanig, dat deze den Indianen ten strengste alle gemeenschap met de Spanjaarden verbood. Van dien dag af aan waren alle betrekkingen tusschen de blanken en de inboorlingen afgebroken, zoodat het leger thans ook van het eenige middel om nog levensmiddelen te bekomen beroofd was.

Onbeschrijflijk was de ellende, die thans in het ongelukkige legerkamp uitbrak. De voorraad leeftocht was volslagen uitgeput en de uitgevaste manschappen voedden zich nog slechts met de kruimels en het stof dat zij op de plaats vonden, waar de scheepsbeschuit gelegen had, en welke karige overblijfselen daarbij nog door de uitwerpselen van muizen en allerhande ongedierte verontreinigd waren.

Door den honger tot het uiterste gebracht, zwolgen zij vaak met dat walgelijk voedsel handenvol wormen en torren in. Alles wat maar eenigszins eetbaar was, hoe onrein en wansmakelijk het ook mocht zijn, werd opge-

zocht om ten minste voor een oogenblik de vreeselijke folteringen van den honger in de door krampen verscheurde ingewanden te stillen. Zoo werden oude huiden, die door de zon, den regen en den wind hard geworden waren en tot verschillende einden gediend hadden, in zee geweekt, en wanneer zij dan na vier of vijf dagen zacht waren geworden, in stukken gesneden, gekookt en met graagte verslonden. Ratten en muizen golden voor een lekkernij en werden tegen een halven dukaat het stuk verkocht; later werden deze dieren zoo schaarsch, dat men er een dukaat voor gaf.

Zelfs het drinkwater begon te ontbreken, en de Spanjaarden moesten zich met troebel, geel en walgelijk water behelpen, de eenige lafenis, die den koortslijders verschaft kon worden. Meer dan één dier krijgers die vol hoop en moed den tocht aanvaard hadden in het blijde vooruitzicht, met roem en buit beladen terug te keeren, sloot hier dan ook voor eeuwig het oog en zag nooit zijn schoon en dierbaar geboorteland weder.

Alvarada werd gelast een verkenningstocht in het binnenland te ondernemen en kwam eenige dagen later terug.

De blij verraste Spanjaarden ijlden hunne terugkeerende wapenmakkers te gemoet en zouden dezen wellicht van hun buit beroofd hebben, indien niet de gebiedende blik van Alvarado, die den bevelhebber naderde, hen op een eerbiedigen afstand gehouden had.

— Gij zijt goed geslaagd, zie ik, aldus sprak Hernando Cortez Alvarado aan.

— In alle dorpen, antwoordde deze, hebben wij levensmiddelen in overvloed gevonden; de bevolking echter ging overal bij onze nadering op de vlucht. In een der plaatsen, waar wij geweest zijn, lieten de bewoners zelfs de offeranden in den steek, die zij bezig waren op te dragen. Wij vonden in den tempel verscheidene lijken van volwassenen en kinderen en het offermes lag druipend van bloed aan den voet van het altaar.

Hernando Cortez schudde het hoofd.

— Maar wij hebben Goddank te eten! ging hij na een oogenblik voort. Jammer, dat gij niet een uur vroeger gekomen zijt, Alvarado.

— Hoe zoo, mijn generaal?

— Dan had ik mijne toestemming niet gegeven tot den terugkeer naar Cuba.

— Den terugkeer naar Cuba! riep Alvarado verbaasd en pijnlijk verrast uit.

— Naar Ordaz verzekert, is het de wensch van al onze manschappen, dat wij de onderneming opgeven.

— Dat liegt hij! klonk opeens de stem van den jeugdigen Velasquez de Leon, die met eene hoogroode kleur en vlammende oogen te voorschijn trad.

— Dat liegt hij! herhaalden de soldaten, die, door de inderhaast uitgedeelde spijzen verkwikt, eensklaps al hunnen moed hadden teruggekregen en aan geen mogelijke hinderpalen meer dachten.

— Wij verlangen niets liever dan Hernando Cortez te volgen overal waar hij ons voorgaat, slechts niet naar Cuba! zeide Portocarrero.

— Niet naar Cuba! riepen honderden soldatenmonden.

— Mijn veldheer, geloof mij, uw krijgers verlangen niets liever, dan alle gevaren te trotseeren om de zoo roemrijk begonnen onderneming tot een gelukkig einde te voeren. Ik bid u, trek uw bevel in, sprak Sandoval, terwijl hij Cortez eerbiedig naderde.

— Is het Castilianen waardig, bij het eerste gevaar terug te deinzen en laf op de vlucht te slaan, alvorens de vijand zich vertoond heeft? vroeg Velasquez de Leon met fiere verontwaardiging.

— Neen, neen, wij keeren niet terug! riep Escalente.

— Zoo Hernando Cortez ons in den steek laat, zullen wij wel een ander veldheer kiezen, die ons voorgaat op de roemrijke baan, waarop Cortez den moed niet heeft ons te geleiden.

De borst van Hernando Cortez zwol op, zijn oog fonkelde, zijn gelaat verhelderde bij het hooren van die krijgshaftige, hoewel oproerige taal zijner soldaten. Wel verre van zich gekrenkt te gevoelen over de stoutheid, waarmede zij gevoelens uitten, die hij hun zelf door zijn voorbeeld en zijne leiding had ingeboezemd, achtte hij er zich gelukkig om, dewijl het vuur hunner woorden duidelijk te kennen gaf, hoe diep de Spanjaarden van die gevoelens waren doordrongen.

— Mannen, broeders, zeide hij, men heeft mij verzekerd dat het de begeerte was van het geheele leger naar Cuba terug te keeren; maar thans bemerk ik met genoegen, dat men u niet gekend heeft. Ik deel in uwe grootmoedige besluiten en zal gaarne uw geleider zijn op den weg van overwinning, roem en krijgsgeluk!